

Pochopme konečně, která bije

Znáte pojem „čtenářská gramotnost“? Není to prostě opak pojmu analfabet. I když někdo dokáže přečíst odstavec, stránku či knížku, nemusí to znamenat, že porozumí klíčovému sdělení, která text poskytuje. A takový fenomén se vyskytuje nejen u dětí a teenagerů, ale u lidí všeho věku.

Příkladem jsou některé nedávné komentáře kritizující studentskou aktivitu. Ač se odvolávají na zprávu IPCC „[Global Warming of 1.5 °C](#)“ z října 2018, zjevně ji nechápou. Zpráva přitom na svých více než tisíci stranách dostatečně ilustruje, jak drsné jsou již dopady oteplení současného (sucho, vedra, záplavy, nebývale silné hurikány...) – které činí už jeden celý stupeň Celsia, čili jeden kelvin – a jaké budou dopady oteplení o dalšího půl stupně, kterému se už nelze vyhnout. A o co větší by byly, kdyby se oteplilo o celé dva kelviny. Zastavit oteplování na hranici 1,5 K nebo ji přesáhnout jen tak na deset let, to vyžaduje zastavit růst emisí vlastně ihned a pak je ohromným tempem snižovat do roku 2030 na polovinu dnešních. Neobejde se to bez snížení dnešní obrovské spotřeby obyvatel bohatých zemí, protože obnovitelné zdroje nahrazující ty dosavadní fosilní nelze vybudovat tak rychle. A pak je nutné snížit emise až k nule, už kolem roku 2050. Celosvětově, což znamená, že u nás a jinde v bohatých zemích ještě dříve. Zpráva užívá termín „transformational change“, tím se rozumí hluboká proměna celé společnosti a světového hospodářství. Ta vyžaduje ohromné nasazení a odhodlání většiny lidstva. Každý rok jejího odkladu velmi snižuje šanci zastavit oteplování na úrovni, která ještě nebude tak ničivá.

Dosavadní kroky na místních, národních a mezinárodních úrovních k tomu ale zdaleka nevedou. Není divu, že to mladým lidem, kteří klimatický rozvrat (zahrnující i jím vyvolaný rozvrat společenský) naplno zažijí, není lhostejné. Na rozdíl od mnoha lidí 50+, kteří sice možná viděli dávný film Al Gora Nepohodlná pravda, ale oči jim neotevřel. Naopak jim ta pravda je čím dál nepohodlnější. Proč by měli měnit své zvyklosti nebo litovat toho, co dělali doposud? Tím spíš, když doopravdy nerozumí textům ve světových jazycích, jako třeba encyklice Laudato si' (ač zrovna ta [je i česky](#)).

Mladí lidé se zjevně dokáží podívat pravdě do očí a chtějí totéž po nás. Jsou gramotní a když pochopili vážnost situace a naléhavost razantních činů, správně burcují k tomu, aby nastaly. Jde o budoucnost jejich, *jejich* dětí a vnuků. Nevěří tomu, že se generace dnešních politiků a úředníků k čemukoliv pohne, když doposud byla nečinná, pokud ji k tomu – mladá – veřejnost nedonutí.

Jedna stávka to nezařídí, ale trvalý tlak a opakovaná vystoupení k tomu vést mohou. A studentské hnutí pokračuje a šíří se do dalších zemí, měst i škol. Martin Luther King kdysi o jiné, tehdy stěží představitelné proměně snil. Mnohem mladší [Greta Thunberg](#) k proměně globální nyní inspiruje celý svět. Poslechněte si [její vystoupení TEDx](#)! Má už i české titulky (jako „všichni stále říkají, že klimatické změny jsou hrozbou pro život a zcela nejdůležitějším problémem, a přece se stále chovají jako předtím“). Porozumíte mu, i když pro vás angličtina není denní samozřejmostí. A pochopíte, jak jsme to my starší těm mladým zavařili. Měli bychom se rychle napravit!

[Jan Hollan](#)

(Autor je fyzik, který se již od 80. let věnuje [osvětě o klimatické změně](#).)

(foto Jáchym Hollan, jaro 2015, viz

<http://amper.ped.muni.cz/jenik/me/?C=M;O=D>)